

Vergaderjaar 2022–2023

29 754

Terrorismebestrijding

Nr. 681

BRIEF VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE EN VEILIGHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 30 juni 2023

Het is zorgelijk en kwalijk dat extremistische en terroristische boodschappen en ideologie breed verspreid worden. Dit geldt voor alle vormen van extremisme en terrorisme, met name wanneer deze boodschappen een aantrekkingskracht uitoefenen op met name vatbare jonge mannen, niet zelden minderjarig. Het kabinet is er alles aan gelegen om jongeren hiertegen te beschermen en weerbaar te maken, niet alleen vanwege de dreiging van extremistisch en/of terroristisch geweld, maar ook voor de kansen en toekomst van deze jongeren.

In het commissiedebat van 24 november jl. heb ik uw Kamer toegezegd¹ te kijken naar de mogelijkheden om bij de gemeenten een uitvraag te doen naar de persoonsgerichte aanpak bij jongeren in het kader van rechts-extremisme. Rechts-extremisme en rechts-terrorisme hebben de volle aandacht van onze veiligheidspartners. De rechts-terroristische dreiging is onveranderd zorgelijk met het accelerationisme als voornaamste dreiging. In het Dreigingsbeeld Terrorismen Nederland 58 (Kamerstuk 29 754, nr. 678) wordt, net als in het jaarverslag van de AIJD, beschreven dat het gaat om groepen die terroristisch geweld verheerlijken.

Ik deel de zorgen van uw Kamer over jongeren die in online chatgroepen rechts-extremistische boodschappen meekrijgen en/of zelf ook actief delen. Via onder andere strafrechtelijk onderzoek komen personen, waaronder ook jongeren, met rechts-extremistisch gedachtegoed in beeld bij gemeenten en door heel Nederland zijn zij opgenomen in de persoonsgerichte aanpak. Gemeenten geven echter aan dat zij het niet wenselijk achten, om het aantal jongeren dat op dit moment is opgenomen in de lokale persoonsgerichte aanpak te vermelden, om mogelijke herleidbaarheid te voorkomen. Dit zou extra beschadigend kunnen zijn voor deze jongeren. Zij rapporteren deze gegevens ook niet aan hun gemeenteraden.

¹ Kamerstuk 29 754, nr. 666.

Wel hebben de Nederlandse inlichtingen- en veiligheidsdiensten het afgelopen jaar beter zicht gekregen op de dreiging die uitgaat van aanhangers van rechts-terroristisch gedachtegoed en ik geef graag nadere toelichting op de inspanningen, ook op lokaal niveau, om deze dreiging het hoofd te bieden. Landelijk begeven een paar honderd Nederlandse (jonge) mannen zich op online communicatieplatforms waar rechts-terroristisch gedachtegoed wordt gepropageerd, gedeeld en besproken. Deze aanhangers staan internationaal online in contact met anderen. Het is daarbij moeilijk om te voorspellen van welke aanhangers daadwerkelijk een terroristische geweldsdreiging uitgaat.

Beter zicht op de dreiging helpt om de lokale aanpak nog preciezer te richten en aan te scherpen. Als er signalen zijn van radicalisering of zelfs mogelijk terroristische activiteiten kunnen, zoals hiervoor genoemd, ook jongeren worden opgenomen in de lokale persoonsgerichte aanpak. In Nederland is hiermee inmiddels jarenlange ervaring. Waar nodig, passend bij de leeftijd van betrokkene, kan het bestaande instrumentarium uit de contraterrorisme aanpak ingezet worden met interventies die hun effect inmiddels hebben bewezen. Het aan gemeenten, organisaties en professionals die met extremisme te maken krijgen, in dit geval rechts-extremisme. Tevens kan het Landelijk Steunpunt Extremisme individuele begeleiding bieden aan personen met extremistische overtuigingen, die betrokken zijn (geweest) bij extremistische netwerken of verdacht worden van strafbare feiten. Onderdelen van de trajectbegeleiding kunnen bijvoorbeeld zijn: weerbaarheid, traumaverwerking, kritische reflectie, (her)opbouwen van een sociaal netwerk, relaties met familie en maatschappelijke participatie (o.a. opleiding en werk). Ook heeft het Landelijk Steunpunt Extremisme de mogelijkheid van familieondersteuning wanneer familieleden zich over iemand zorgen maken.

Om radicalisering beter te herkennen en vanwege de aantrekkingskracht van het rechts-extremistisch gedachtegoed op vatbare jongeren, wordt aansluiting gezocht met partners in het sociale- en zorgdomein. Daarnaast wordt binnen gemeenten ingezet op het voorkomen van radicalisering, ook richting rechts-extremisme. Het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) heeft, onder meer via de Expertise-unit Sociale Stabiliteit, een belangrijke rol in de brede preventie van radicalisering. SZW zet in op het ondersteunen van professionals en gemeenten in hun lokale aanpak. Uitgangspunt binnen deze aanpak is het versterken van de veerkracht en (digitale) weerbaarheid van onder andere jongeren in een vatbare omgeving voor radicalisering. Ter bevordering van de kennisopbouw en -deling organiseert SZW voor gemeenten en professionals kennisbijeenkomsten over onder meer extreemrechtse radicalisering. Ook ontwikkelt zij kennisproducten, waaronder de handreiking «voorkomen van radicalisering door vergroten van veerkracht». Naast deze inzet voert SZW de Agenda Veerkrachtige & Weerbare Samenleving uit. Die heeft als doel om gemeenten, professionals en maatschappelijke organisaties meer kennis en instrumenten in handen te geven om de veerkracht en weerbaarheid te vergroten.

Naast de gerichte interventies binnen de lokale aanpak zijn vroegsignalering en informatie-uitwisseling op lokaal niveau onmisbaar. Ten behoeve van informatie-uitwisseling is het wetsvoorstel gegevensdeling persoonsgerichte aanpak radicalisering en meldingen over radicalisering en terroristische activiteiten essentieel. Dit wetsvoorstel ziet toe op het verstevigen van de wettelijke basis van het lokale casusoverleg binnen gemeenten. De nota naar aanleiding van het verslag is op 22 maart 2023

naar uw Kamer verstuurd². Ik hoop op een spoedige behandeling van dit wetsvoorstel in Uw Kamer.

Ook zijn enkele honderden lokale professionals het afgelopen jaar getraind door het Rijksopleidingsinstituut tegengaan Radicalisering, onder andere in het herkennen van rechts-extremisme en hoe daar mee om te gaan. U bent reeds geïnformeerd over de symbolenbank met rechts-extremistische en rechts-terroristische symbolen die dit voorjaar is uitgerold voor veiligheidspartners en lokale professionals om signalen van radicalisering richting terrorisme beter te onderkennen. Juist omdat deze extremistische en terroristische boodschappen regelmatig verpakt worden in memes en «grappen» zijn ze niet altijd direct op juiste waarde te schatten en dit kan bijdragen aan de normalisering van extremistische ideologie en uitingen.

Rechts-extremistische en rechts-terroristische aanhangers blijven vaak lang buiten het zicht van de reguliere lokale signaleringsstructuren (school, wijkagent, gemeente), juist omdat radicalisering bij deze groep jongeren veelal online plaatsvindt. Daarom zijn gemeenten voor een flink deel aangewezen op de online signalering door daartoe bevoegde diensten (AIVD, politie). Ik heb uw Kamer daarnaast op 23 december 2022 per brief geïnformeerd over de bevoegdheden van burgemeesters ten aanzien van het tegengaan van (online) radicalisering en extremisme.³ Hierin heb ik onder meer het ontwikkelen van een handreiking voor gemeenten ten aanzien van welke bevoegdheden zij kunnen inzetten om content op sociale media te bekijken ter handhaving van de openbare orde genoemd.

De zorgen om vatbare jongeren en de aantrekkingskracht die rechts-extremistische en rechts-terroristische boodschappen op hen heeft, neem ik zeer serieus. Waar nodig zullen we gemeenten en lokale professionals blijven ondersteunen met expertise, versterkingsgelden voor preventieve initiatieven en uitwisseling van good practices.

De Minister van Justitie en Veiligheid,
D. Yeşilgöz-Zegerius

² Zie Kamerstuk 36 225, nr. 6.

³ Kamerstuk 29 754, nr. 668.